

Sygn. akt II Ca 224/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 maja 2014 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Tryb. Wydział II Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący	SSO Jarosław Gołębiowski
Sędziowie	SSO Dariusz Mizera SSR del. Witold Gronicki (spr.)
Protokolant	st. sekr. sąd. Beata Gosławska

po rozpoznaniu w dniu 12 maja 2014 roku w Piotrkowie Trybunalskim

na rozprawie sprawy z powództwa A. M.

przeciwko E. M.

o ustalenie wygaśnięcia obowiązku alimentacyjnego

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego w Tomaszowie Maz.

z dnia 31 stycznia 2014 roku, sygn. akt III RC 491/13

1. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że alimenty zasądzone od A. M. na rzecz syna E. M. wyrokiem Sądu Rejonowego w Tomaszowie Mazowieckim z dnia 14 maja 2010 roku wydanym w sprawie IIIRC 68/10 w wysokości 10% miesięcznego wynagrodzenia A. M. nie mniej niż po 250 złotych miesięcznie obniża do 8 (ośmiu) % miesięcznego wynagrodzenia nie mniej niż po 250 (dwieście pięćdziesiąt) złotych miesięcznie;

2. oddala apelację w pozostałej części;

3. znosi między stronami koszty procesu za instancję odwoławczą.

Na oryginale właściwe podpisy

Sygn. akt II Ca 224/14

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 31 stycznia 2014r. Sąd Rejonowy w Tomaszowie Mazowieckim po rozpoznaniu sprawy z powództwa A. M. przeciwko E. M. o ustalenie, iż wygaś obowiązek alimentacyjny, oddalił powództwo.

Podstawę powyższego rozstrzygnięcia stanowiły przytoczone poniżej ustalenia i rozważania Sądu Rejonowego.

Wyrokiem z dnia 14 maja 2010 r. w sprawie oznaczonej sygnaturą akt III RC 68/10, Sąd Rejonowy w Tomaszowie Mazowieckim, alimenty zasądzone od A. M. na rzecz E. M. wyrokiem Sądu Rejonowego w Tomaszowie Mazowieckim z dnia 27 listopada 2002 r. w sprawie IIIRC 659/02 zmienił w ten sposób, że obniżył procentową wysokość alimentów z 16 % wynagrodzenia miesięcznego pozwanego liczonego ze wszystkimi stałymi i zmiennymi składnikami netto do 10 % tegoż wynagrodzenia, pozostawiając minimalną kwotę 250 zł, oraz pozostałe warunki płatności bez zmian, z tym, że płatne są one do rąk E. M..

Powód żądał ustalenia wygaśnięcia obowiązku alimentacyjnego. Apelacja od tego wyroku została oddalona wyrokiem Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 26 sierpnia 2010 r., oznaczonym sygnaturą akt II Ca 397/10.

W chwili wydawania powyższego wyroku, pozwany E. M. miał 20 lat. Był uczniem (...) Liceum (...) w T.. Wcześniej uczył się w Zespole Szkół (...) w T.. Z uwagi na problemy w nauce nie otrzymał promocji do klasy następnej. Pozwany jest osobą niepełnosprawną. Od urodzenia cierpi na dziecięce porażenie kończyn dolnych.

Orzeczeniem lekarza orzecznika ZUS z dnia 17.12.2008 r. został uznany za całkowicie niezdolnego do pracy do dnia 31.12.2013 r. E. M. mieszkał z matką i dwiema siostrami. Matka pozwanego nie była zatrudniona. Otrzymywała zasiłek pielęgnacyjny na syna w kwocie po 520 zł miesięcznie, przyznany na okres do 31.10.2010 r. Jedyńm źródłem utrzymania pozwanego była renta socjalna w wysokości 525 zł miesięcznie.

Powód A. M. zatrudniony był w Zakładzie (...) w Ł. jako monter i otrzymywał wynagrodzenie w wysokości 3.085 zł miesięcznie. Zobowiązany był do płacenia alimentów na rzecz syna i młodszej córki w wysokości po 16 % swojego wynagrodzenia za pracę. Ponownie wstąpił w związek małżeński, z którego urodziło się dziecko w wieku 3 miesięcy. Jego małżonka nie była nigdzie zatrudniona, zajmowała się wychowaniem dziecka. Mieszkali w wynajmowanym mieszkaniu.

Obecnie E. M. ma 23 lata i nie posiada wyuczonego zawodu. Aktualnie przebywa w Belgii i mieszka tam z matką oraz młodszą siostrą. Matka pozwanego oraz jego siostra pracują jako sprzątaczk. Mieszkają wspólnie w wynajętym dwupokojowym mieszkaniu z łazienką i kuchnią. Pozwany posiada zezwolenie na pobyt, jednakże nie jest nigdzie zatrudniony. Orzeczeniem Lekarza Orzecznika ZUS z dnia 06.10.2013 r. został uznany za osobę całkowicie niezdolną do pracy na okres do 31.12.2018 r. Aktualnie jego jedynym źródłem utrzymania jest renta socjalna ZUS w wysokości 610,33 zł miesięcznie. Poza rentą nie posiada żadnych innych dodatków. Od dwóch lat matka pozwanego nie otrzymuje zasiłku pielęgnacyjnego

E. M. od około roku czasu uczęszcza na kurs języka niderlandzkiego. Kurs taki trwa przez okres zależny od postępów nauki. Aktualnie jest na etapie średnim. Nie jest w stanie się porozumieć z mieszkańcami Belgii. Zajęcia odbywają się trzy razy w tygodniu po trzy godziny. Poza chodzeniem na kurs przebywa w domu. Faktycznie nie jest w stanie podjąć pracy z uwagi na chorobę. Bolą go nogi, trudno mu jest ustać.

W Polsce przebywa rzadko. W czasie pobytu w kraju mieszka z rodziną w mieszkaniu należącym do zasobów (...) w T., którego koszt utrzymania to około 300 zł miesięcznie.

Z ojcem kontaktów nie utrzymuje. Pieniądze otrzymywane tytułem alimentów przeznacza na ubrania. Często zmienia buty, ponieważ „szura nogami”.

A. M. ma 44 lata i z zawodu jest monterem konserwacji sieci wodnokanalizacyjnej. Zatrudniony jest w (...) w Ł.. Otrzymuje z tego tytułu wynagrodzenie w wysokości 3.306 zł miesięcznie. Pracuje w Ł.. Codziennie dojeżdża samochodem, co kosztuje go jak twierdzi około 800 zł miesięcznie. Pozostaje w związku małżeńskim. Wspólnie z żoną wychowują dziecko w wieku 3,5 roku. Żona nie pracuje. Zajmuje się opieką nad dzieckiem. Mieszkają w wynajętym mieszkaniu, składającym się z dwóch pokoi i kuchni. Powód żadnego innego majątku nie posiada. Poza alimentami na rzecz pozwanego innych zobowiązań nie ma. Ustał jego obowiązek alimentacyjny względem młodszej córki z poprzedniego małżeństwa.

Sąd Rejonowy zważył, iż zgodnie z przepisem art. 138 k.r.i.o w razie zmiany stosunków można żądać zmiany orzeczenia lub umowy dotyczącej obowiązku alimentacyjnego. Zgodnie natomiast z 133 § 1 k.r.i.o, rodzice obowiązani są do świadczeń alimentacyjnych względem dziecka, które nie jest jeszcze w stanie utrzymać się samodzielnie, chyba że dochody z majątku dziecka wystarczają na pokrycie kosztów jego utrzymania i wychowania. Natomiast art. 133 § 3 k.r.i.o stanowi, że rodzice mogą uchylić się od świadczeń alimentacyjnych względem dziecka pełnoletniego, jeżeli są one połączone z nadmiernym dla nich uszczerbkiem lub jeżeli dziecko nie dokłada starań w celu uzyskania możliwości samodzielnego utrzymania się.

Jak wynika z cytowanych wyżej przepisów obowiązek alimentacyjny rodziców względem ich dzieci nie jest ograniczony terminem. Samo osiągnięcie przez dziecko określonego wieku nie stanowi przesłanki jego uchylenia. Dotyczy to również stopnia wykształcenia dziecka w tym sensie, że nie ustaje z chwilą osiągnięcia przez alimentowanego określonego wykształcenia. Zależy on jedynie od tego, czy dziecko jest w stanie utrzymać się samodzielnie. Z tego powodu w odniesieniu do dzieci, które osiągnęły pełnoletniość brać należy pod uwagę to, czy dokładają starań w celu uzyskania możliwości samodzielnego utrzymania się, albo też czy wykazują chęć dalszej nauki oraz czy osobiste zdolności i cechy charakteru pozwalają na rzeczywiste kontynuowanie nauki, (wyrok SN z dnia 14.11.1997 r. EICKN 217/97).

Przeprowadzkę do Belgii uznać należy za nowy rozdział w jego życiu. Zmienił środowisko i podejmuje działania w celu adaptacji. Głównym dowodem potwierdzającym taką tezę, jest podjęty przez niego kurs nauki języka niderlandzkiego. Od około roku czasu pozwany trzy razy w tygodniu przez trzy godziny uczestniczy w zajęciach językowych, a jak wynika z materiału dowodowego zebranego w sprawie, udało mu się osiągnąć poziom średni, to znaczy ukończył jeden z modułów. Pomimo przeciwności nie sposób przypisać mu minimalnej woli i zaangażowania w zmianę swojej sytuacji życiowej. Co prawda nie jest on aktualnie w stanie porozumieć się z mieszkańcami Belgii, jednak sam fakt podjęcia nauki i uczęszczania na zajęcia prowadzi do przekonania że wykazuje on starania, które w przyszłości mogą zaowocować częściowym usamodzielnieniem a nawet możliwością znalezienia pracy pomimo swojej choroby. Nie mniej jednak w chwili obecnej nie sposób uznać, że E. M. jest w stanie utrzymać się samodzielnie. W chwili obecnej nie ma on możliwości podjęcia pracy ani w kraju ani za granicą, w związku z czym obowiązek jego utrzymania nadal spoczywać winien na rodzicach.

Obecna sytuacja rodziców i ich możliwości majątkowe, sytuacja finansowa i osobista a także usprawiedliwione potrzeby pozwanego, czynią aktualnym rozstrzygnięcie w wyroku Sądu Rejonowego z dnia 14 maja 2010 r. w sprawie oznaczonej sygnaturą akt IIIRC 68/10, oraz motywy którymi kierował się Sąd, ustalając ostatnio obowiązek alimentacyjny.

Faktem jest, że od chwili ostatniego ustalenia obowiązku alimentacyjnego zauważalne są pewne zmiany, jednakże w świetle zebranego w sprawie materiału dowodowego nie mają one charakteru istotnego. Co do samej zasady sytuacja stron nie uległa jednak zmianie. E. M. jest nadal osobą niezdolną do pracy i usamodzielnienia się. Sytuacja powoda również nie uległa zmianie, nadal zatrudniony jest w tym samym zakładzie pracy, mieszka w wynajętym mieszkaniu z aktualną żoną, która nie jest nigdzie zatrudniona i zajmuje się wychowaniem ich 3,5-letniego dziecka. Zmieniła się natomiast sytuacja matki pozwanego. Obecnie przebywa ona w Belgii i jest zatrudniona w charakterze sprzątaczk. Zmiana ta jednak równoważy się faktem, że nie otrzymuje już zasiłku pielęgnacyjnego na syna oraz faktem, że ustał obowiązek alimentacyjny powoda wobec jego młodszej córki. Z tych też względów aktualną sytuację stron uznać należy za porównywalną do tej, która miała miejsce 2010 r.

Mając na uwadze powyższe Sąd doszedł do przekonania, że zasadnym jest utrzymanie obowiązku alimentacyjnego rodziców pozwanego na dotychczasowym poziomie. Przez wzgląd na fakt, że E. M. mieszka z matką, która niewątpliwie przyczynia się do utrzymania, pozostałe usprawiedliwione jego potrzeby powinien zaspokajać ojciec. Jego aktualne dochody i niemożność podjęcia zatrudnienia sprawia, że kwota którą otrzymuje tytułem renty socjalnej wszystkich jego potrzeb nie zaspokaja. Z tych względów utrzymanie obowiązku alimentacyjnego w wysokości ustalonej wyrokiem

z Sądu Rejonowego w Tomaszowie Mazowieckim z dnia 14 maja 2010 r. w sprawie IIIRC 68/10, jest w pełni uzasadnione.

Z powyższych względów orzeczono jak w sentencji, z mocy art. 138 w związku z art. 133 § 1 i 2 k.r.i.o.

W apelacji od wyroku Sądu Rejonowego w Tomaszowie Mazowieckim z dnia 31.01.2013 r., oznaczonego sygnaturą akt III RC 491/13, oddalającego powództwo A. M. przeciwko E. M. o ustalenie wygaśnięcia obowiązku alimentacyjnego, powód A. M. powyższy wyrok zaskarżył w całości i zarzucił mu na zasadzie art. 368 §1 pkt 2 k.p.c. sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału.

Podnosząc powyższe, na zasadzie art. 386 §1 k.p.k. wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i ustalenie wygaśnięcia obowiązku alimentacyjnego, względnie na zasadzie art. 386 §4 k.p.c. o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Podniósł w uzasadnieniu, iż uznanie przez Sąd Rejonowy w Tomaszowie Mazowieckim, że podjęcie przez pozwanego E. M. nauki języka niderlandzkiego świadczy o tym, że dąży do usamodzielnienia się, a w przyszłości do znalezienia pracy, jest nie do przyjęcia. Sąd pierwszej instancji nie wyjaśnił w sposób dostateczny tej okoliczności.

Okolicznością istotną dla rozstrzygnięcia w sprawie jest wyjazd matki pozwanego do Belgii.

Sąd Rejonowy nie starał się ustalić, ile zarabia matka pozwanego i jakie są koszty pobytu w Belgii, a także jakie były przyczyny pozbawienia matki pozwanego prawa do zasiłku pielęgnacyjnego.

Pozwany wraz z matką utrzymują puste mieszkanie w T., którego koszty pokrywa pozwany.

Niewiarygodnym jest, że Sąd Rejonowy uznał, iż cała renta socjalna pozwanego jest przeznaczana na obuwie. Może to oznaczać, że pozwany nie prowadzi statycznego stylu życia.

Zebrany w sprawie materiał dowodowy jest zbyt skąpy. Znajduje się tam poparcie dla tezy powoda, o niechęci pozwanego zarówno do nauki jak i do pracy. Podejmując naukę w Zespole Szkół (...)w T., już w pierwszej klasie nie otrzymał promocji do klasy następnej. Nie ustalono również, jaka była frekwencja pozwanego na zajęciach w (...)Liceum (...) w T..

Pozwany w przeszłości podejmował prace dorywcze w cegielni i przy malowaniu, co kłóci się z twierdzeniem pozwanego o jego schorzeniu.

Sąd Rejonowy dokonał ustaleń w sposób pobieżny, a jego rozważania kłócą się z zebraniem materiałem dowodowym.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest zasadna, o ile żąda zmiany zaskarżonego wyroku.

Z literalnego brzmienia pozwu wynika, że od ostatniej rozprawy w 2010 r. pozwany nie utrzymuje z nim żadnych kontaktów i nie informuje go o swojej edukacji. Liczy 23 lata, ale nie może dowiedzieć się, czy nadal się uczy.

Podzielić należy pogląd Sądu Rejonowego o tym, iż zgodnie z przepisem art. 138 k.r.i.o., w razie zmiany stosunków można żądać zmiany orzeczenia lub umowy dotyczącej obowiązku alimentacyjnego, a zgodnie natomiast z 133 § 1 k.r.i.o. rodzice obowiązani są do świadczeń alimentacyjnych względem dziecka, które nie jest jeszcze w stanie utrzymać się samodzielnie, chyba że dochody z majątku dziecka wystarczają na pokrycie kosztów jego utrzymania i wychowania.

Zgodnie z art. 133 § 3 k.r.i.o., rodzice mogą uchylić się od świadczeń alimentacyjnych względem dziecka pełnoletniego, jeżeli są one połączone z nadmiernym dla nich uszczerbkiem lub jeżeli dziecko nie dokłada starań w celu uzyskania możliwości samodzielnego utrzymania się.

Obowiązek alimentacyjny rodziców względem ich dzieci nie jest ograniczony terminem, a osiągnięcie przez dziecko określonego wieku nie stanowi przesłanki jego uchylenia. Nie ustaje z chwilą osiągnięcia przez alimentowanego określonego wykształcenia. Zależy on jedynie od tego, czy dziecko jest w stanie utrzymać się samodzielnie.

Jeżeli chodzi o dzieci, które osiągnęły pełnoletniość, brać należy pod uwagę to, czy dokładają starań w celu uzyskania możliwości samodzielnego utrzymania się, czy wykazują chęć dalszej nauki oraz czy osobiste zdolności i cechy charakteru pozwalają na rzeczywiste kontynuowanie nauki.

Pozwany E. M. ma 23 lata. Uczył się w (...)Liceum (...)w T.. Wcześniej uczył się w Zespole Szkół (...)w T., ale ich nie ukończył, ze względu na swój stan zdrowia. Od około 1,5 roku przebywa w Belgii. Utrzymuje się z renty socjalnej w wysokości 610 zł miesięcznie oraz alimentów. Nie ma możliwości osiągania innych dochodów. Orzeczeniem Lekarza Orzecznika ZUS uznany został za osobę całkowicie niezdolną do pracy do 2018 r.

Przeprowadził się do Belgii, gdzie podejmuje działania w celu adaptacji. Podjął kurs nauki języka niderlandzkiego.

Podjęcie nauki i uczęszczania na zajęcia prowadzi do przekonania, że wykazuje on starania, które mogą spowodować usamodzielnienie oraz znalezienie pracy, pomimo swojej choroby. Nie jest jednak w stanie utrzymać się samodzielnie. Dlatego obowiązek jego utrzymania nadal spoczywa na rodzicach.

Ponieważ możliwości majątkowe rodziców oraz usprawiedliwione potrzeby pozwanego zmieniły się, należy uznać, że powód oczekuje co najmniej zmiany wysokości zasądzonych alimentów, o ile sąd nie stwierdzi ich wygaśnięcia.

Jeżeli powód żąda więcej, to można uwzględnić również mniej (argumentum ad maiori ad minus). Obniżenie kwoty alimentów zmierza do ustalenia ich wygaśnięcia.

W ocenie sądu w żądaniu ustalenia wygaśnięcia obowiązku alimentacyjnego, zawarte jest również żądanie jego obniżenia i dlatego można w sprawie wyrokować o obniżeniu obowiązku alimentacyjnego, uznając że było objęte żądaniem pozwu i nie powoduje to zasądzeniem ponad żądanie (vide art. 321 k.p.c.).

Podzielić należy stanowisko Sądu Najwyższego, według którego sąd nie może zasądzić czego innego lub więcej, jak żąda powód, albo na innej, jak wskazana przez niego podstawa faktyczna powództwa.

Sąd nie jest jednak związany podstawą prawną powództwa i może badać jej prawidłowość, bez względu u na to, czy na skutek wyboru przez powoda jego podstawy faktycznej, wyłączona jest możliwość orzekania co do innego wchodzącego w rachubę roszczenia materialnoprawnego. Konsekwentnie nie stanowi naruszenia zakazu z art. 321 § 1 k.p.c. odniesienie się do różnych konstrukcji prawnych, relacji między roszczeniami, zwłaszcza, gdy ocena ta motywuje przyczynę zmiany zaskarżonego orzeczenia przez sąd odwoławczy.

Granice żądania w rozumieniu art. 321 § 1 k.p.c. określa przede wszystkim wysokość dochodzonych roszczeń, co oznacza, że sąd nie może uwzględnić roszczenia w większej wysokości niż żąda powód i zasądzić ponad żądanie.

Zważywszy na powyższe, sąd stosownie do przepisu art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok i obniżył wysokość alimentów do 8 % miesięcznego wynagrodzenia powoda nie mniej niż 250,00 zł zważywszy na to, że w niewielkim stopniu zmniejszyły się możliwości finansowe powoda. Jego małoletni syn liczy już 3,5 roku, a w dacie wyroku z dnia 14 maja 2010 r. liczył 3 miesiące oraz, że wzrosła renta socjalna pozwanego E. M. do kwoty 610,33 zł miesięcznie. Nadto matka pozwanego podjęła pracę w Belgii jako sprzątaczką.

O kosztach sąd orzekł na podstawie przepisu art. 100 k.p.c., znosząc je wzajemnie między stronami za instancję odwoławczą.

Na oryginale właściwe podpisy